

УДК 330.34:004.8

Ананьєва О.О., к.е.н.,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна

ОЦІНКА ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В БІЗНЕС

У сучасній економіці впровадження штучного інтелекту (ШІ) дедалі частіше розглядається не як окрема технологічна інновація, а як інструмент підвищення продуктивності, оптимізації витрат і формування нових джерел доходу. Швидкість поширення таких рішень підтверджується міжнародною аналітикою. За даними Stanford AI Index у 2024 році 78% організацій повідомили про використання ШІ принаймні в одній бізнес-функції, тоді як роком раніше цей показник становив 55%. У тому ж звіті зафіксовано, що корпоративні інвестиції в ШІ досягли 252,3 млрд дол., а приватні інвестиції у генеративний ШІ становили 33,9 млрд дол., що на 18,7% більше, ніж у 2023 році [1]. Ці дані свідчать, що оцінка ефективності впровадження ШІ вже не може бути випадковою процедурою, а має стати повноцінним елементом фінансового та стратегічного управління підприємством.

ШІ вже став значущим фактором бізнес-трансформації, однак реальний економічний ефект є нерівномірним і залежить від якості впровадження, масштабу застосування та організаційної готовності компанії. Такий ефект може проявлятися у зростанні доходів, зниженні витрат або прискоренні обороту ресурсів. У випадку зростання доходів ШІ може підвищувати обсяг продажів, збільшувати середній чек, підвищувати точність персоналізації пропозицій. У випадку скорочення витрат мова може йти про зменшення кількості ручної праці, зниження витрат на підтримку клієнтів, скорочення браку, зменшення втрат у енергоспоживанні. У випадку прискорення обороту ресурсів ШІ здатний скорочувати час ухвалення рішень, цикл виробництва, час відповіді клієнту або період обігу запасів.

Для кількісної оцінки ефективності впровадження ШІ доцільно застосовувати класичні економічні показники інвестиційного аналізу. Одним із базових є ROI (рентабельність інвестицій). Цей показник відображає, наскільки отриманий економічний ефект перевищує вкладені кошти, дозволяє оцінити відносну дохідність проєкту [2]. Водночас він не враховує фактор часу, тому

Його доцільно використовувати разом з іншими показниками. Важливим показником є строк окупності проєкту. Для бізнесу це часто один із найзрозуміліших критеріїв, оскільки він показує, за який період накопичений економічний ефект покриє всі витрати на впровадження. Якщо рішення на базі ІІ дає результат уже через декілька місяців, воно сприймається як менш ризиковане. Більш глибоку оцінку забезпечує показник чистої приведеної вартості (NPV). Він дає змогу врахувати майбутні грошові потоки від впровадження ІІ з поправкою на вартість грошей у часі. Це особливо актуально для складних рішень, які вимагають значних інвестицій на старті, але дають ефект поступово. Додатково доцільно використовувати показник внутрішньої норми дохідності (IRR). Якщо IRR перевищує вартість капіталу компанії або альтернативну дохідність інших інвестицій, то впровадження ІІ можна вважати економічно доцільним. Для великих підприємств цей показник особливо корисний тоді, коли потрібно порівняти декілька цифрових ініціатив і визначити, яка з них має вищий інвестиційний пріоритет.

Оцінка ефективності впровадження ІІ в українському бізнесі має враховувати не лише універсальні фінансові показники, а й особливості національного економічного середовища, зокрема воєнні ризики, структурну перебудову економіки, прискорену цифровізацію та високу роль ІТ-сектору як джерела експорту і продуктивності. Економічний ефект від впровадження ІІ в бізнес слід розглядати не лише на рівні окремої компанії, а і як фактор мультиплікативного впливу на суміжні сектори, зайнятість, експортну виручку та податкову базу.

Українська аналітика також свідчить, що ІІ поступово переходить із фази експериментального використання у фазу прикладної бізнес-цінності. За результатами опитування понад 200 українських компаній, проведеного Top Lead за підтримки Міністерства цифрової трансформації України, 93% опитаних уже використовують ІІ, а 62% фіксують його позитивний вплив на продуктивність та економічні показники. Найчастіше українські компанії застосовують ІІ для аналізу даних і ринку, прогнозування, а також у маркетингу й продажах [3]. Для оцінки ефективності це важливо, оскільки демонструє зміщення акценту від суто технологічного інтересу до вимірювання практичного результату через зростання продуктивності, покращення економіки процесів і посилення комерційної результативності.

В українських умовах слід поєднувати мікрорівневі показники підприємства з макроконтекстом розвитку цифрової економіки. Якщо компанія

впроваджує ШІ в логістиці, фінансах, маркетингу або сервісі, оцінка не повинна обмежуватися лише показником ROI. Вона має включати вплив на собівартість операцій, оборотність ресурсів, стійкість бізнес-процесів та здатність компанії інтегруватися в більш цифровізовану економіку. Такий підхід є особливо актуальним для України, де цифрова трансформація розглядається як одна з передумов економічної стійкості та післявоєнного відновлення.

При оцінці ефективності важливим також є врахування стану самої екосистеми ШІ в Україні. За даними Міністерства цифрової трансформації України, країна посідала друге місце в Центральній та Східній Європі за кількістю ШІ-компаній (понад 240 компаній). За десять років кількість AI/ML-фахівців зросла у п'ять разів і становила 6100 осіб станом на початок 2026 р. [4]. Такі дані мають безпосереднє значення для оцінки ефективності впровадження ШІ в бізнес, оскільки вони характеризують доступність людського капіталу, зрілість ринку постачальників рішень, рівень конкуренції та потенціал масштабування успішних кейсів. Інакше кажучи, чим розвинутішою є екосистема, тим вищою є ймовірність того, що інвестиції у ШІ матимуть нижчі трансакційні витрати і коротший строк окупності.

Отже, оцінка ефективності впровадження ШІ в бізнес повинна здійснюватися на двох взаємопов'язаних рівнях. На першому рівні вимірюється прямий економічний результат для підприємства через зміну витрат, доходів, прибутковості, продуктивності та строку окупності. На другому рівні враховується стан національної цифрової екосистеми, оскільки він впливає на доступність кадрів, швидкість впровадження, інвестиційну привабливість та можливість масштабування рішень. Саме така модель є найбільш релевантною для сучасних українських умов, у яких ШІ стає не лише інструментом локальної оптимізації, а й елементом структурної модернізації економіки.

Література

1. Stanford Institute for Human-Centered Artificial Intelligence. AI Index Report 2025. Stanford University, 2025. URL: <https://hai.stanford.edu/ai-index/2025-ai-index-report>
2. Ананьєва О.О. Діагностика ефективності впровадження штучного інтелекту в діяльність підприємств ІТ-сектору. Вісник Академії праці, соціальних відносин і туризму. Серія: Економіка, психологія та управління. 2025. № 5. <https://doi.org/10.54929/3041-2390-2025-05-01-11>
3. Top Lead. ШІ – новий мінімум для бізнесу. Результати опитування про використання ШІ в українських компаній, 2026. URL:

<https://toplead.com.ua/ua/blog/id/shi-novij-minimum-dlja-biznesu-312/>

4. Що відомо про розвиток AI-сектору в Україні. Слово і діло, 2026. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2026/02/17/infografika/suspilstvo/vidomo-pro-rozvytok-ai-sektoru-ukrayini>

УДК 004.891:330.46:336.76

Ванькович Л. Я., к.е.н., доцент,
Обернієнко О. М., здобувач третього
(освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
Національний університет «Львівська
політехніка», м. Львів, Україна

ЗАСТОСУВАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ДЛЯ ПРОГНОЗУВАННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ У КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ

Застосування технологій штучного інтелекту (ШІ) у сфері прогнозування іноземних інвестицій відкриває нові перспективи для підвищення ефективності стратегічного планування, удосконалення систем оцінки ризиків та оптимізації управління міжнародними інвестиціями. Використання алгоритмів глибокого навчання, нейронних мереж, систем обробки природної мови та предиктивної аналітики забезпечує можливість врахування широкого спектра чинників – від макроекономічних індикаторів до поведінкових характеристик іноземних інвесторів. Це дозволяє підвищити точність прогнозних моделей, створити основу для формування інтелектуальних систем підтримки управлінських рішень у сфері зовнішньої торгівлі.

Питання прогнозування залучення іноземних інвестицій із використанням інтелектуальних технологій набуло значного поширення у сучасній економічній літературі, що пов'язано зі стрімким зростанням обсягів даних та розвитком технологій ШІ. У працях таких дослідників, як М. Franco, V. Minatogawa та ін. [1], І. Башинської та О. Прокопенко [2] розглядаються методологічні підходи до застосування машинного навчання для прогнозування експортно-імпортних показників, визначення тенденцій та побудови моделей МEB.

Сучасна практика залучення іноземних інвестицій дедалі активніше